

Җамрәк журналист

Статья

Статья аналитика жанрә пулса тарать. Эпир әнланатпәр өнтә, аналитикара вара фактсем мөһне җыхәннине каласа пани, пуламсене хак пани, малашлахра мөн пулма пултарни пирки хыпарлани пысак ыярән йышанат. Җавәнпа та статья анлә каләпәшлә, наука теори пөлтәрешлө. Статьяра ытларах чухне анлә вәхәт тапхәрәнчи пуламсене пөтөмлөтөсә. Ку жанршән темәна наука шайне җөклени, пурнәсри обществәлла проблемәсене уса пани характерлә пулса тарать.

Статьяра уйрам шухәшән аталанавә усқан паләрәт. Әна автор уйрам фактсемпә, пөтөмлөтөсөмпә җирәпләтәт. Апла пулсан статьяра төрлө фактпа, конкретлә лару-тәрупа төл пулатпәр. Журналист хәйән статийнче проблема лартас, әна сүтсә явас тата тишкерәс задача лартать. Җавәнпа та статьяра пөтөмлөтөсөмпә тишкерүсә хәйсән анләшөпә тата тарәнәшөпә паләрсә тарәсә.

Лару-тәрәва әнланса илесси статьяра пурнәсри конкретлә фактран пусланат. Җав факт пирки авторта җуралнә шухәш статья темине паләртать. Җакән төрәслөхне җирәпләтмә ун йышши ытти факта илсә кәтартса пөтөмлөтөсөм те тума пултарәсә. Статья пөтөмлөтөпә вәҗленәт. Вәл вулакәна пурнәсри лару-тәру җине сөнәллә пәхма май парать, аталану малашлаҳне кәтартать. Статья вәйә фактсенче мар, анлә җирәпләтөсөмпә җыхәннә пөтөмлөтөсөнче. Мөншән тесән статья тишкерүсә журналист туса ирттернә төпчев пөтөмлөтөвә пулса тарать.

Журналистикән жанр уйрамлаҳәсене төпчекенсем хальхи вәхәтра пөтөмәшлө төпчев статийсене, практикапа аналитика статийсене, полемика (тавләшу) статийсене тата умстатьясене паләртәсә.

Пөтөмәшлө төпчев статийнче пәрлехи пөлтәрешлө анлә ыйтусене тишкерәсә. Кун йышши статья авторә политика экономика тата нравственнос ыйтәвәсене тишкерәсә анлә пөтөмлөтө тума пултарать. Уншән пөлтәрешли – хальхи обществән саккун йөркипә аталанакан пуламәсене, тенденцийәсене, аталану малашлаҳәсене төпчәсә.

Практикапа аналитика статийн уйрамлаҳә унән ятәченәх куранат. Журналистан шухәшә актуаллә практика

ыйтәвәсөмпә җыхәннә. Кун йышши статья интересәсөм конкретлә проблемәсене пырсә тивәсә. Пөлтәрешли – общество хутшәнәвәсәнчи лару-тәрәвән сәлтавәсене тупса паләртәсә, лару-тәрәва хак парәсә, аталану тенденцийәсене кәтартәсә, ыйтәва татса памалли майсене уса парәсә, ку енәпә конструктивлә сөнүсене общество умне кәларәсә.

Полемика статийи проблемәллә конкретлә лару-тәрәва татса парәсәсә икә е ытларах төрлө сөнү-шухәшләв төл пулнә чухне җуралат. Автор тавлашуллә ыйтупа хәйән позиция төрәс пулнине сәлтавләсә җирәпләтмә, кунпа пәрлех оппонентән позицияне пәрахәсә кәларма төллев лартать. Җавәнпа та кун пек статьяра пәр-пәрне хирәҗләм фактсем кәна.

Умстатья – кулленхи е хальхи пөлтәрешлө ыйтупа редакци е уйрам автор шухәшне паләртәкан материал. Унән специфика тема актуалләхөпә, кәларса тараткан задачәсене политика шайәнче виҗсә хак панипә, пөтөмлөтөсөн конкретләхөпә җыхәннә. Җавәнпа унән пөлтәрешлө ыярәнә – хаҗат номерән 1-мөш страници. Хәш чухне кун пек статья лозунга җывәх тарать. Умстатья уйрам тапхәршән пөлтәрешлө, шухәшөпә динамикәллә пулса тарать.

Статья хатәрленә май, журналист ученәй-теоретик ыярәнә тухат. Уншән пөлтәрешли – кирлө фактсене тупса паләртәсә, җыхәнү сәлтавәсене кәтартса парәсә, пухнә материала пөтөмлөтөсә, җапла вара вәсөмпә уса курса пөтөм лару-тәрәва пырсә тивекән анлә каләпәшлә пөтөмлөтөсөм тавәсә.

Кирек өпә статья та уҗамлә шухәш чәнләхөпә паләрсә тәмәллә. Журналист статьяра пуламсене хак пама уса куракән майсөм вулакәна әнланмалла пулма тивәс. Аудитори пөтөмәшлө пуламсөм хәйәншән өпә пөлтәрешлө пулнине төрәс әнлантәр, хәйән позицияне төрәс паләртәр. Статья пусламәшәнче журналист тишкерү валли мөншән шәпах асәннә лару-тәрәва суйласа илнине тата вәл обществәшән мөншән пөлтәрешлө пулнине уҗамлат. Кирек өпә лару-тәрура та вара шалти хирәс тәру

пулатәх. Проблемәллә лару-тәрура пуламсөм кәткәс ата-ланма пултарәсә. Кун пек чухне вулакәна сұхатса яма та пулат. Җавәнпа та әна төрәс пөтөмлөтө тума пулашәсә пөлтәрешлө пулса тарать. Статьяра шухәшләв уҗамлә та өнәнтәрүллә пулмалла.

Статьян шухәш-туйәм витөмнә үстермә журналист эффективлә майсөм тупма тарәшат. Ку жанрта ятарлә терминсөмпә әнлантарусөм, пәрлехи формулировкәсөм төл пулаҗсә. Анчах та вәсөм пөтөмлөх контекстри массәллә вулакәна әнланмалла пулмалла.

Танлаштарусөн, илсә кәтартәкан пуламсөн анләшөпә нумай өнлөхө, публицистикән тата литературән җутә сәнарәсөм, мифологи тата юмах персонажәсене илсә кәтартни, ваттисөн сәмахәсөмпә каларәшсөм, афоризмсөм, вичкөн сәмахсөм, төрәс те җивәч эпитетсөм, ытарлә сәмахсөм, анлә танлаштарусөм, гиперболәсөмпә юптарса каланисөм – пәр сәмахпа, публицистан әсталәх пуххи җырса кәтартәкан пуләма пур өнлө хак пама май парать. Шәпах җакә публицистика статийне проблемәллә лару-тәрәва ученәй академи тишкерөвә тунин наука стиләнчән уйәрсә тарать те өнтә.

Хальхи вәхәтра репортерсөм кәна мар, аналитик публицистсөм те репортаж жанрөпә активлә уса кураҗсә. Репортаж меләсөм кирек өпә публицистика произведенине те уҗамләрах та курамләрах тума май парәсә. Статьяра та җавән пекәх. Астәватәр пулө, репортажра вулакән мөн пулса иртнине автор курни-туйни тарәх йышанат. Журналист кам пулни – статьян пөлтәрешлө саманчәсөнчән пәри. Мөншән тесән ку жанр сыннан әс-тәнә җине кәна мар, унән кәмәл-туйәмә җине те витөм күмә тивәс.

Кунта автор позиция төпсәк пөлтәрешлө. Шәпах җавна кура вәл фактсене суйласа илет, әнлантарат, системәләтә тата уса парать. Шәпах җакәнтан килет материалән хаҗат страницнчи каләпәшә те. Журналист, вулакәна общество тата обществәри төрлө хутшәнү, вәсөн прогрессивлә тата негативлә аталанавә пирки пәрлөхлө, логика төлөшөпә җыхәнүллә әнлав-пөлү сөнәс тесә, хәйән пултарулаҳ майсөмпә чи анлә уса курач.

Шкулта хәнара – спецназ ветеранә

Юпа уйәхән 7-мөшәнчә Ильинкәри вәтам шкулти кәсән класри вәренекенсөм җаваш композиторәсөн Ассоциацийән членөпә, Җөспөл Мишшин премийән лауреачөпә, Җурҗәр Кавказра террористсене хирәс кәрешнә Александр Мингалөвпа төл пулу ирттерчөс.

Хитре җар түмә тәхәннәскер, йәл-йәл кулса, гитарәпа выляса, хәйән җинчән каласа пачә. Хулари 7-мөш шкулта вәреннә Шупашкар каччи хәсметре тариччән спортпа туслә пулнә. 8 класс пөтөрсөн, Шупашкарти электромеханика техникумөчә вәренсә, алла 1983 җулта диплом илнә. Салтака кайиччән Саша Шупашкарти электроаппаратура заводәнчә инженер-технолог пулса өҗлет, җав вәхәтрах университетән машиностроительнәй факультетри каҗхи уйрамә вәренәт.

1983 – 1985 җулсенчә хәсметре тарать. Саша 2 җул спецназ ротинчә отделени командирән тивәсчә пурнәҗланә. Нумай хура-шур курнә, нумай йывәрләха парәнтәрнә, чәтәмлә тата тарәшулләскер, ума лартнә төллөвсене, салтак тивәсчә түррән пурнәҗланә.

Вәхәт иртнә май, 1985 җул хыҗсән маттур каччә Чапаев җәчлө производствө пәрлөшөвөнчә инженер-конструкторта тарәшат. Пушә вәхәтра художество пултарулаҳне туптат, вокалпа инструментсөн «Лига» ансамбльне йөркеләт, төрлө шайри конкурс-

сөмпә фестивальсене хутшәнәт. 1992 җултан хәйән пултарулаҳөпә Раҗсей шайәнчәх паллаштарат. Җарпа патриотика теми әна пите кәсәклантарнә тата контрактпа җара каяс шухәш та канәс пәман. Контрактник Чечен Республикнчә төрлө операции хутшәннә, анчах пулса иртни манәсә тухмәст.

Контракт срокө тухсан, Саша каллөх сцена җинчә: җарпа патриотика концерчәсөмпә шкулсөмпә техникумсөнчә төл пулусөм йөркеләт.

Паллах, юрә йывәр самантсөнчә те пулашу парать. Александрән юрәсөн төп төшши – Раҗсей җарө ура җине тәни, унән хәватләхөпә, паха та вәрәм кун-сүлөпә тата историйөпә мәнаҗланни, мухтәнни.

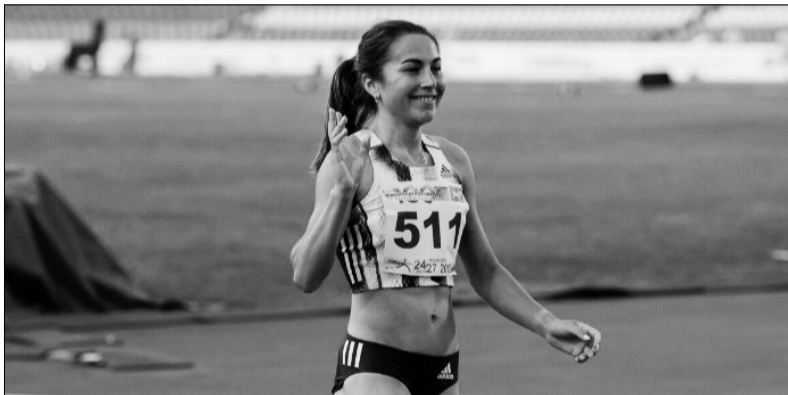
– Вәхәт иртсөн те пулса иртнә өҗсөм аса киләсә, хәрүшә вәрҗә сұхатусәр пулмасть, пуҗ хунә патәрсене пирән яланах асра тытмалла, манмалла мар. Кәвак мирлө түпә пултәр тесөн пирән сыхә пулмалла, – паләртат Александр Мингалөв.

Вәренекенсене чунтан тухнә юрәсөм тыткәнларөс, ачасөм тәвәллән алә сүпрөс.

Спецназ ветеранө җамрәк әрәва тәван халәх историне пөлмә, яланах спортпа туслә пулмаллине, җөршыва хүтөлемә яланах хатәр пулмаллине паләтрө. Кам пурнәс сүлөпә юрәпа утат, җавә нихәсан та ниҗта та сұхалса каймасть.

Ильинка вәтам шкулөнчә вәренекенсөм.

Шкул мәнаҗлаҳә

Паян сывә пурнәс йөрки пирки төрлө шайра чылай каләсәсә. Әсә те сахал мар пурнәсәсә. Җакна, паллах, ырламалла кәна. Сывә пурнәс йөркине вара, пирән шутпа, ача шкулта кәсән классенчә вәреннә чухнөх пусламалла. Җак ыра өн шкулпа җөс җыхәнмалла мар. Әна ашшә-амәшән те җирәп тытса пымалла. Җавән чухне җөс ача сывә үсә җирәпләнет, әнәсүсөм тәвайрат.

Җүләрөх каланин пәр төслөхө – Йүскасси ял тарәхәнчи Кив Матәкра 1992 җулта җуралса үснә, унти пусламәш шкул хыҗсән пирән шкулта вәреннә Дина Александрова. Шкулта пур предметпа та әнәҗлә вәреннисәр пуҗне вәл физкультура учителә П. Васильев ертсә пыракән спорт секцийән занятийәсөнчән те юлман. Җапла вара җамәл атлетика өнөпә Дина тәтәшах район тата республика шайәнчи спорт әмәртәвәсене хутшәнма тивәснә. Әнәсүсөмсәр те мар, кашнинчөх вәл призлә ыярәнсене йышәнма пултарнә.

2006 җулта җамәл атлетика өнөпә Раҗсей тава тивәсчә тренерә Николай Захаров чәннипә Д. Александрова Шупашкарти Олимп резервөсөн училищинчә вәренмә пуҗлат. Мал туртәмлә вәренсә тата тренировкәсене активлә җүрәсә пирән өнтеш 2010 җулта җамәл атлетикапа Раҗсей спорт мастерән нормативне пурнәҗлат. Җамәл атлетикапа пысак кәтартусөм кәтартәкан хәрә Чаваш Республикн пәрлөштернә командине те кәртөсә. Җакән хыҗсән вәл Раҗсейри тата Пөтөм төнчери спорт әмәртәвәсөнчә 800, 1500, 3000 метрлә дистанцисөнчә вәй виҗмә пуҗлат.

Спортра әнәсүсөм тәвакан өнтеш 2010 – 2015 җулсенчә Хусан университетәнчә физкультура тата ОБЖ предмөчәсене вәрентмә аслә пөлү илет. Паянхи куна вәл Курск хулинчә пурәнәт, спорт пурнәсчә малалла аталантарат. Унән уйрам әнәҗәвөсөм пирки каламасан та, җакна паләртса хәвармаллах. Дина – 17 хутчән Раҗсей чемпионәчәсөн призерө. Вәл – җамәл атлетикапа Раҗсей пәрлөштернә командин членө.

Кәҗалхи утә уйәхән 24 – 27-мөшөсөнчә Шупашкарта иртнә Раҗсей чемпионатәнчә Динәна 2-мөш ыярәна тухнә ятпа саламлатпәр. Эпир унпа мәнаҗланатпәр.

Йүскасси шкулөнчә вәренекенсөм.

Проект Чаваш Республикн Цифра аталанавөпә информаци политикн тата массәллә коммуникацисөн министрствин пулашнинчә тухат.